

Montessori Eğitim Programının Çocukların Psikososyal Gelişimlerine ve Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*

Geliş Tarihi: 11.10.2010

Kabul Ediliş Tarihi: 19.06.2017

Esra DERELİ¹

ÖZ

Bu araştırmada, Montessori Eğitim Programının okul öncesi eğitime devam eden 4-5 yaş grubu çocuklarının psikososyal gelişimlerine ve sosyal problem çözme becerilerine etkisi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitime devam eden, 4-5 yaş arasında 80 deney grubu ve 80 kontrol grubu olmak üzere toplam 160 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada Montessori Eğitim Programı'nın çocukların psikososyal gelişimlerine ve sosyal problem çözme becerilerine etkisini belirlemek amacıyla öntest sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın verileri *Okul Öncesi Çocuklar için Psikolojik Gözlem Formu Ölçeği* ve *Wally Çocuk Sosyal Problem Çözme Dedektif Oyun Ölçeği* kullanılarak toplanmıştır. Testler çocuklara deneme öncesi ve sonrasında uygulanmış; ayrıca deneme grubuna üç hafta sonra tekrar uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde; bağımsız gruplar için t testi, ANCOVA ve bağımlı gruplar için t testi kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları, Montessori Eğitim Programı'nın çocukları psikososyal gelişimlerinde ve sosyal problem çözme becerilerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Montessori Eğitim Programı, psikososyal gelişim, sosyal problem çözme, okul öncesi dönem.

Investigation of the Effects of the Montessori Educational Program on Children's Psychosocial Development and the Social Problem Solving Skills

ABSTRACT

This study examined the effects of the Montessori Method on preschool children's psychosocial development and social problem solving. The research group is composed of 4-5 year olds attending preschool education in 2014–2015 school year total of 160 children were included in the study, 80 being in the experimental group and 80 being in the control group. In this research, "pretest posttest control group quasi-experimental design" is used to determine the mentioned effect. The data of the research was obtained by using the scale of *Pre-school Psychological Observation Forms for Children* and *Wally Child Social Problem-Solving Detective Game Test*. The tests were administered to children before and after experimentation, and it was applied to experimental group again three weeks later. Independent groups t-test, ANCOVA and paired t test were used to analyze the data. The findings of this research indicate that Montessori Education Program is effective on psychosocial development and social problem solving of children.

¹ Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, derelie@ogu.edu.tr

Keywords: Montessori Education Program, psychosocial development, social problem solving, preschool period.

GİRİŞ

Okul öncesi dönem kişiliğin oluşumu ve şekillenmesinde, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesindeki ileriki yıllara olan etkisi nedeniyle, yaşamın en kritik dönemlerinden biridir (Kuru-Turaşlı, 2015). Montessori eğitim programı okul öncesi dönemde kullanılan, çocukların kendini fark etmelerine ve tanımlarına ortam hazırlayan ve çocukların gelişimlerini destekleyen, öğrenci merkezli bir eğitim programıdır (Gürsoy ve Yıldız- Bıçakçı, 2011). Montessori Eğitim programının diğer programlardan ayrılan en önemli özelliği programın kurucusu tarafından geliştirilmiş özel materyallerinin olması ve etkinliklerin çocukların eylemleri ve katılımlarıyla öğrenmelerine fırsat vermesidir (Lillard, 2011; Lillard, 2012). Montessori eğitim programında okul öncesi dönem çocukları sınıflara 0-3 yaş grubu ve 3-6 yaş grubu olarak ikiye ayrılarak karma yaş grubu uygulanmakta, etkinlikler genellikle küçük gruplar halinde ya da bireysel olarak işlenmekte, eğitim ortamı yüksek kalitede organize edilmekte ve çocuklar yapılandırmacı öğrenme aktiviteleri arasında özgürce seçim yapabilmektedirler (Hojnoski vd., 2008; Lillard, 2012). Etkinliklerde kullanılan materyaller düzeltici geri bildirim sağlamak ve duyu, dil, matematik ve geometri, kültür, müzik, sanat ve günlük yaşam materyalleri olarak gruplanmaktadır (Çakıroğlu-Wilbrandt, 2008; Temel ve Toran, 2012; Ulutaş ve Tutkun, 2015)

Dünyanın birçok ülkesinde yaygın bir şekilde uygulanan bu eğitim yaklaşımı çocuk merkezli olması, kendi kendine öğrenme ve bağımsızlık fırsatlarını sağlayan düzenli bir ortama sahip olması, erken yaşlarda eğitimin önemi üzerinde yoğunlaşması, bireysel eğitime ve aile katılım çalışmalarına önem vermesi açısından etkili bir eğitim olduğu vurgulanmaktadır (Temel, 2015). Montessori Yaklaşımı, ruhsal ve fiziksel açıdan çocuğu olumlu yönde etkileyen; çocuğun duyu, hareket ve dil eğitimine önem veren; sosyal, duygusal, bedensel yönden gelişimine önemli katkılar sağlayan bir yaklaşımdır (Aral vd., 2015). Montessori çocukların belirli aşamalardan geçtiğini vurgulayarak bu aşamaları “duyarlı dönemler” olarak adlandırmıştır. Montessori eğitim programında duyarlı dönemler gelişimsel fırsatlara açılan pencerelerin işareti olarak değerlendirilmekte ve belirli bir bilgiyi ya da beceriyi aşırı şekilde öğrenme isteği veya becerisi olarak tanımlanmaktadır (Hunt ve Valsiner, 2013; Oğuz ve Köksal-Akyol, 2006; Montessori, 1995). Montessori çocuğun çevresindeki uyarılara ve yönergelere karşı verdiği tepkilerin bazı dönemlerde gerçekleştiğini belirtmektedir. Montessori Eğitim programına göre çocuğun iki buçuk yaşından altı yaşına kadar olan dönemi sosyal davranışların kazanılması için duyarlı dönemlerdir (Temel ve Toran, 2012). Çocukların sosyal davranışları kazanmalarını çocuğun sosyal çevresinin farkına varmasıyla başlamakta, kişiler arası ilişkileri başlatma ve sürdürmeyi başarmasına kadar devam etmektedir. Bu süreçte çocuk içinde yaşadığı toplumun ve grubun davranışlarını gözlemlemeyerek, model alarak ve deneyimleyerek çevresindeki bireylerle yakın ilişkiler kurmaya çalışmaktadır. Çocuklar sosyal davranışları kazanmada duyarlı

oldukları dönemde belirli bir düzeyde sosyal davranışları edinemediklerinde sonraki hayatlarında bu davranışları kazanmaları güçleşmekte, topluma uyumda zorlanmakta ve anti-sosyal davranışlar sergilemektedirler (Webster-Stratton, 1999; Williams, 1996). Montessori Eğitim programının eğitim felsefesinde yer alan emici zihin, karma yaş uygulaması, günlük yaşam becerilerini uygulama, sınıfta her materyalden sadece bir tane olması, gruba girme ve gruba kabul edilmenin çocukların insiyatifinde olması, seçim yapma, özgürlük ve (YerTutucu1)çocuğa saygı ilkesi çocukların psikososyal gelişimleri ve sosyal problem çözme becerilerini desteklemektedir (Isaacs, 2015; Whitebread ve Coltman, 2014).

Montessori Eğitim programına gelen en büyük eleştiri yapılandırılmış materyallerin ve sınırlandırılmış görevlerin çocukların yaratıcılığını desteklememesidir. Ayrıca Montessori Eğitim Programının hayali oyunlara, dramatik oyunlara, fiziksel aktivitelere ve öğrenme merkezlerine yer vermemesi de eleştirilen yönlerinden biridir (Aksoy ve Dere-Çiftçi, 2014; Ömeroğlu, 2016). Ancak, çocuk Montessori sınıflarındaki yetişkin, kendinden büyük çocuk ve akranların sosyal davranışlarını gözlemleyerek, emici zihin aracılığı ile içinde yaşadığı toplumun tüm özelliklerini edinmektedir. Karma yaş uygulaması ve günlük yaşam becerileri çocukların toplum içinde bütün insanların farklı yaşlarda olduğunu, farklı fiziksel özelliklere ve farklı rollere sahip olduğunu anlamalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu özellik çocuklara gerçek bir sosyal yaşam sunarak sosyal davranışların kazanılmasına katkı sağlamaktadır. Montessori eğitim programında sınıfta her materyalden sadece bir tane olması, gruba girme ve gruba kabul edilmenin çocukların insiyatifinde olması, seçim yapmaya imkan vermesi bu durumlarla baş edebilmesi için çocukların olumlu sosyal davranış ve sosyal problem çözme stratejilerini geliştirmesine ve deneyimlemesine fırsat vermektedir (Lillard, 2012; Oğuz ve Köksal-Akyol, 2006). Montessori eğitim programında çocuğun özgürlüğü bulunmakta, ancak bu özgürlük hem kendisine, hem de çevresine zarar vermeme özgürlüğüdür. Bu özgürlük kendisi ile birlikte getirdiği sorumluluklarla bir disiplindir. Bu sorumluluk sayesinde çocuk kendi hakkını korumayı öğrenirken başkalarının haklarına da saygı duymayı öğrenmektedir. Çocuğa saygı ilkesi çocuğun yetişkinlerden farklı olduğunu, uygun ortam sağlandığında kendi becerilerini geliştirebilecekleri ve her çocuğun farklı olduğunu kabul edilmesidir. Bu ilke ile farklılıkları ile kabul edilen çocuklar, diğer çocukları da farklılıkları ile kabul etmelerini sağlayarak sosyal ilişkiyi kurmalarına yardımcı olmaktadır (Dere ve Temel, 1999; Hunt ve Valsiner, 2013; Oğuz ve Köksal-Akyol, 2006; Temel ve Toran, 2012; Toran, 2011). İlgili literatür incelendiğinde Montessori Eğitim Programının çocukların sosyal gelişim ve sosyal becerilerini etkilediğine ilişkin araştırmalar bulunmaktadır. Aral, Yıldız- Bıçakcı, Yurteri-Tiryaki, Çetin-Sultanoğlu ve Şahin (2015)'in Montessori eğitiminin 36-72 aylık çocukların gelişimine etkisini incelediği araştırmasında, Montessori Eğitim alan çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinin Montessori eğitimi almayan çocuklardan daha iyi olduğunu bulmuşlardır. Toran (2011)'in Montessori yönteminin 3-6 yaş grubu çocukların sosyal uyumlarına etkisini incelediği araştırmasında, Montessori eğitimi alan çocukların sosyal uyumlarının, Montessori eğitimi almayan gruptan daha iyi

olduğunu bulmuştur. Hobbs (2008)'de yaptığı araştırmada, 3-6 yaş grubu çocukların sosyal becerileri ve davranışlarında Montessori eğitiminin oldukça etkili olduğu çocukların adil, eşit olma davranışlarını daha fazla gösterdiklerini, olumlu duygularla arkadaşları ve yaşlıları ile oyun oynadıklarını saptamışlardır.

Lillard (2012) Montessori eğitim programı ile geleneksel eğitim programının sonuçlarını karşılaştırdığı çalışmada, Montessori eğitim programına katılan çocukların prososyal davranışlarını bulmuştur. Castellanos (2002) benlik saygısı, öz yeterlilik ve prososyal davranışları geleneksel eğitim ile Montessori eğitimini karşılaştırarak incelenmiş ve sonuçta Montessori eğitiminin çocukların benlik saygısı, öz yeterlilik ve prososyal davranışlarını desteklemede geleneksel eğitime göre istatistiksel olarak anlamlı olduğunu belirlemiştir.

Yapılan bu çalışmalar incelendiğinde Montessori Eğitim Yönteminin okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal gelişim, sosyal ilişkiler ve sosyal becerilerine etkileri konularında olduğu ancak Montessori Yönteminin okul öncesi dönem çocukların psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme becerilerinin etkisine yönelik çalışmaların yapılmadığı görülmektedir. Ayrıca okul öncesi dönem çocukların psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme becerilerinin kazainmasında oldukça önemli bir dönemdir. Montessori eğitim programının eğitim felsefesinin çocukların psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme becerilerinin kazanılmasında etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada okul öncesi eğitimde uygulanan Montessori Eğitim Programının çocukların psikososyal ve sosyal problem çözme becerilerine olan etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Montessori Eğitim Programı'nın okul öncesi dönem çocuklarının psikososyal gelişim ve sosyal problem çözmeye etkisinin incelendiği bu çalışma nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel desene göre tasarlanmıştır (Creswell, 2013).

Araştırma yarı deneysel desenlerden öntest sontest eşleştirilmiş kontrol gruplu desene göre desenlenmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde seçkisiz örnekleme yönteminin kullanılmamasından dolayı araştırmada bu desen kullanılmıştır (Fraenkel ve Wallen, 2006). Araştırmada Montessori Eğitimi Programı uygulanan iki okul deney grubu, MEB Okul öncesi eğitim programının uygulandığı iki okul kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Çalışmanın deney ve kontrol grupları belirlenirken, çocukların öntest puanlarına göre denkleştirme yapılmıştır (Karasar, 2012). Deney grubunda yer alan çocuklar bir eğitim-öğretim yılı boyunca Montessori Eğitim Programı ile eğitim almıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler deney ve kontrol grubundaki çocuklara Montessori Eğitim Programı uygulanmadan önce, uygulama bitiminde uygulanmıştır. Ayrıca deney grubuna kullanılan ölçekler eğitim programının uygulamasının bitiminden üç hafta sonra yeniden uygulanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın deney grubunu 2014-2015 eğitim-öğretim yılında iki farklı okulda Montessori Eğitimi Programının uygulandığı okul öncesi eğitime devam eden çocuklar oluşturmaktadır. Montessori Eğitim Programının uygulandığı deneysel grup 3- 5,5 yaş aralığında, karma yaş grubundan oluşan, sınıf mevcutları 20'şer çocuktan oluşan dört farklı okul öncesi eğitim sınıfına devam eden çocuklardan oluşmaktadır. Montessori Eğitim Programının uygulandığı deney grubunda her sınıfta Montessori Eğitim Sertifikası olan iki öğretmen bulunmaktadır. Araştırmanın kontrol grubunu iki farklı okulda MEB Okul Öncesi Eğitim Programının uygulandığı okul öncesi eğitime devam eden çocuklar oluşturmaktadır. MEB 2013 okul öncesi eğitimi programı, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla sağlıklı büyümelerini; motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişim alanlarında gelişimlerinin en üst düzeye ulaşmasını, öz bakım becerilerini kazanmalarını ve ilkökula hazır bulunmalarını sağlamak amacı ile geliştirilmiştir. Montessori Eğitim programının felsefesi ve materyalleri çocukların bu gelişim alanlarını desteklemeye uygundur. Montessori Eğitimi Programının uygulandığı deney grubundaki öğretmenler MEB 2013 okul öncesi eğitimi programında yer alan aylık plan, günlük eğitim akışı ve etkinlik planlarını hazırlamaktadırlar. Bu planlar hazırlanırken MEB 2013 okul öncesi eğitimi programında yer alan kazanım ve göstergeler temel alınarak Montessori Eğitim felsefesine uygun ve materyallerinin kullanımına yönelik etkinlikler belirlenmektedir. Ayrıca Montessori eğitim felsefesi MEB 2013 okul öncesi eğitimi programının temel özellikleriyle uyumaktadır. Bu nedenle Montessori Programının uygulandığı deney grubundaki eğitim orijinal Montessori Metoduna sadık kalınarak eğitim verilmiştir. Çalışmanın deney grubunu iki farklı Montessori Eğitim Programı uygulayan okul öncesi eğitim kurumuna devam eden (48-68 ay) 80 çocuk, kontrol grubunu ise iki farklı MEB Okul Öncesi Eğitim Programı uygulayan okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 80 çocuk oluşturmuştur. Çalışmanın deney grubundaki çocuklardan 37'si kız (%46), 43'ü (%54) erkek, kontrol grubundaki çocukların ise 41'i (%51) kız, 39'u (%49) erkektir. Deney grubundaki çocuklardan 24'ü üç yaş (% 30), 26'sı 4 yaş (%32.5) ve 30'u (% 37.5) 5-5,5 yaşındadır. Kontrol grubundaki çocukların ise 22'si üç yaşında (%27,5) kız, 30'u 4 yaşında (%37,5), 28'i 5-5,5 (35) yaşındadır. Deney grubundaki çocukların annelerinin 54'ünün (%67.5), babaların 44 'ünün (%55) lisans, annelerin 26'sının (%32.5), babaların 36'sının (%45) lisansüstü; kontrol grubundaki çocukların annelerinin 58'sinin (%72.5), babaların 46'sının (%57.5) lisans, annelerin 22'sinin (%27.5), babaların 34'ünün (%42.5) lisansüstü öğrenim düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Türk Psikologlar Derneği Okul Öncesi Komisyonu (1998) tarafından geliştirilen "Okul Öncesi Çocuklar İçin Psikolojik Gözlem Formu

Ölçeğinin Psikososyal Gelişim Alt Boyutu” ve Wally Çocuk Sosyal Problem Çözme Dedektif Oyun Ölçeği” kullanılmıştır.

Okul Öncesi Çocuklar için Psikolojik Gözlem Formu Ölçeği: Türk Psikologlar Derneği Okul Öncesi Komisyonu (1998) tarafından okul öncesi dönem çocukları için geliştirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı faktör analizi ile yapılmış ve temel bileşenler analiz sonucunda sekiz faktör saptanmıştır. Bu faktörler “Anaokuluna Geliş, Temel Alışkanlıklarla İlgili Alışkanlıklar, Oyun Sırasındaki Davranışlar, Psiko-Sosyal Davranışlar, Eğitsel Etkinliklerdeki Davranışlar, Dil ve İletişim, Çizim, Sorun Olabilecek Davranışlar” olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin güvenirlik çalışması Cronbach Alpha iç tutarlılık yöntemi ile belirlenmiştir. Faktörler ve ölçek bütünü için alfa iç tutarlılık katsayıları sırası ile .76, .78, .71, .87, .91, .92, .77, .78 ve .89 bulunmuştur. Araştırmada ölçeğin Psiko-sosyal Davranışlar Boyutu kullanılmıştır. Ölçeğin bu boyutu 38 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek öğretmenler tarafından doldurulan beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 38, en yüksek puan 190’dır. Puanların artması/azalması bireylerin psiko-sosyal davranışlara daha fazla sahip olduğunu/olmadığını göstermektedir (Türk Psikologlar Derneği Okul Öncesi Komisyonu, 1998).

Wally Çocuk Sosyal Problem Çözme Dedektif Oyun Ölçeği: Webster-Stratton (1990) tarafından Spivak ve Shure’nun (1985) Preschool Problem Solving Test ve Rubin ve Krasnor’un (1986) Child Social Problem- Solving Test ölçeklerinden yararlanılarak geliştirilmiştir. Ölçek çocukların sosyal problem çözme becerilerinin hem nitelik hem de niceliğini ölçebilecek özellikle tasarlanmıştır. Ölçek, 15 farklı yetişkin ve çocuk problemlerinden oluşan varsayımsal problem durumlarını içeren renkli resimlerin yer aldığı hikâyelerden oluşmaktadır. Ölçekte akran problemleri (akran ilişkileri) ve yetişkin problemleri (nesne edinimi) yer almaktadır. Ölçeğin prososyal çözüm kategorileri için iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha değeri .65, antisosyal çözüm kategorileri için .64 bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği Wally Çocuk Sosyal Problem Çözme Dedektif Oyun Ölçeği ile Rubin ve Krasnor’un Çocuk Sosyal Problem Çözme ölçeği ile sınanmıştır. Prososyal stratejileri arasındaki korelasyon katsayısı ($r=.60$), antisosyal stratejiler arasındaki korelasyon katsayısı ($r=.50$) bulunmuştur (Webster- Stratton ve Lindsay, 1999). Ölçek araştırmacı tarafından Türk çocuklarına uyarlanmıştır. Ölçek formu 4-5 yaş grubu arasında yaşında toplam 411 çocuğa uygulanmıştır. Ölçeğin orijinal formunu sınamak için DFA yapılmıştır. Ölçeğin DFA modeline ilişkin uyum parametreleri ($X^2=224.15$; $sd=93$ $X^2/sd=2.41$; $GFI=.90$; $AGFI=.87$; $CFI=.94$; $RMSEA=.065$; $SRMR=.02$) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları ve ölçek bütünü için cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları sırası ile .85, .74 ve .86 bulunmuştur.

Veri Toplama Süreci

Deney grubuna Montessori Eğitim Amerikan Montessori Enstitüsü (AMI) tarafından verilen Montessori Eğitmeni Yetiştirme sertifikasına sahip öğretmenler

tarafından uygulanmıştır. Montessori Eğitim Programının uygulandığı deneysel grup 3- 5,5 yaş aralığında, karma yaş grubundan oluşan, sınıf mevcutları 20'şer çocuktan oluşan dört farklı okul öncesi eğitim sınıfına devam eden çocuklardan oluşmaktadır. Montessori Eğitim Programının uygulandığı deney grubunda her sınıfta Montessori Eğitim Sertifikası olan iki öğretmen bulunmaktadır. Montessori Yöntemi uygulanmadan önce deney grubu olarak belirlenmiş çocukların ebeveynleri ile Montessori eğitim felsefesi, materyalleri, eğitimin uygulama süreci, Montessori sınıf ortamı hakkında bilgilendirme toplantısı yapılmıştır. Toplantıda Montessori Yönteminin felsefesi ve uygulaması hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir. Bu toplantı sonucunda Montessori Eğitim Programının uygulandığı okullara kayıtlarını yaptıran ailelerin çocukları çalışmaya dahil edilmiştir. Daha sonra ebeveynlerden çocuklarının Montessori Yöntemi ile verilecek eğitime katılmalarını kabul edip etmediklerine ilişkin izin formunu ve eğitim süresince kullanılacak ölçeklerin uygulanmasına yönelik izin formunu doldurmaları istenmiştir. Benzer şekilde, kontrol grubundaki çocukların ebeveynlerinden de ilgili ölçeklerin uygulanmasına ilişkin izin alınmıştır. Montessori Yöntemi uygulama sürecinde uygulanan ve uygulanacak etkinlikler hakkında bilgi vermek için aileler ve sınıf öğretmenleri ile ayda bir kez toplantı yapılmış ve katılımcılarla örnek etkinlik uygulamaları yapılmıştır. İlgili eğitim uygulanmadan önce deney ve kontrol grubundaki çocukların öğretmenleri psikososyal gelişim gözlem formunu doldurularak ve çocuklara Wally Çocuk Sosyal Problem Çözme Dedektif Oyun Ölçeği uygulanarak ön-test ölçümleri elde edilmiştir. Ön-test ölçümlerinden sonra deney grubundaki çocuklar bir eğitim- öğretim yılı boyunca Montessori Eğitim Programı ile eğitim almışlardır. Kontrol grubundaki çocuklar ise sadece M.E.B Okul Öncesi Eğitim Programına devam etmişlerdir. Araştırmada kullanılan ölçekler Montessori Eğitim Programı uygulanmadan önce, Montessori Yöntemi uygulaması bitiminde ve uygulama bitiminden üç hafta sonra uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler analiz edilmeden önce psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme puanlarına ilişkin Kolmogorov-Smirnow testi yapılmıştır. Kolmogorov-Smirnow testine göre çocukların psikososyal gelişim, sosyal problem çözme alt boyuları ve toplam sosyal problem çözme öntest, sontest ve kalıcılık testi puanlarının normal dağılım gösterdiği bulunmuştur. Bu nedenle verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Kolmogorov-Smirnow testine ilişkin veriler tablo 1'de sunulmuştur. Deney ve kontrol gruplarındaki çocukların öntest puanlarının karşılaştırılmasında ilişkisiz gruplar t-testi kullanılmış, sontest puanlarının karşılaştırılmasında ise çocukların öntest puanları kovaryete olarak belirlenerek kovaryans analizi (ANCOVA) uygulanmıştır. Deney grubundaki çocukların sontest puanları ile kalıcılık puanlarının karşılaştırılmasında bağımlı gruplar için t testi kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2013). Gruplar arasındaki farkın anlamlı çıkması durumunda etki büyüklüğü eta-kare (η^2) değeri incelenmiş ve etki büyüklük indeksi Cohen d indeksi doğrultusunda yorumlanmıştır. Etki büyüklüğü .01, .06 ve .14 değerlerine karşılık olarak

sırasıyla küçük, orta ve büyük olarak tanımlanmıştır (Gren, Salkind ve Akey, 2000; Büyüköztürk, Bökeroğlu-Çokluk ve Köklü, 2009).

Tablo 1. *Deney ve Kontrol Grubunun Öntest, Sontest ve Kalıcılık Testine İlişkin Kolmogorov- Smirnow Testi Sonuçları*

Değişken	Grup	Test	Kolmogorov-Smirnow testi
Psikosozyal Gelişim	Deney	Öntest	1.150
		Sontest	.855
		Kalıcılık	1.049
	Kontrol	Öntest	1.131
		Sontest	.735
Akranlara Yönelik Sosyal Problem Çözme	Deney	Öntest	1.139
		Sontest	1.186
		Kalıcılık	1.108
	Kontrol	Öntest	1.221
		Sontest	1.082
Yetişkinlere Yönelik Sosyal Problem Çözme	Deney	Öntest	.988
		Sontest	1.203
		Kalıcılık	1.229
	Kontrol	Öntest	1.168
		Sontest	.998
Toplam Sosyal Problem Çözme	Deney	Öntest	1.051
		Sontest	1.032
		Kalıcılık	1.175
	Kontrol	Öntest	.864
		Sontest	1.065

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın bulguları tablolar ve açıklamalarıyla sunulmuştur.

Tablo 2. *Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Psikososyal Gelişim ve Sosyal Problem Çözme Öntest Puanlarına İlişkin İlişkisiz Gruplar t-Testi Sonuçları*

Değişken	Gruplar	N	\bar{X}	SS	Sd	t
Psikosozyal Gelişim	Deney	80	99.775	37.855	157.976	.216
	Kontrol	80	98.487	37.393		
Akranlara Yönelik Sosyal Problem Çözme	Deney	80	4.9375	1.537	156.860	.295
	Kontrol	80	4.862	1.674		
Yetişkinlere Yönelik Sosyal Problem Çözme	Deney	80	2.762	.903	157.864	.345
	Kontrol	80	2.712	.930		

Toplam Sosyal	Deney	80	7.700	2.252	157.020	.337
Problem Çözme	Kontrol	80	7.575	2.437		

Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme öntest puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için ilişkisiz gruplar için t-testi yapılmış ve analiz sonuçları tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2’deki, deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların psikososyal gelişim ve sosyal problem çözmeden aldıkları öntest puanları için yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları incelendiğinde, deney ve kontrol gruplarının psikososyal gelişim [$t(157.976)=-.216, p>.05$], akranlara yönelik sosyal problem çözme [$t(156.860)=-.295, p>.05$], yetişkinlere yönelik sosyal problem çözme [$t(157.864)=-.345, p>.05$], toplam sosyal problem çözme [$t(157.020)=-.337, p>.05$] öntest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu bulgu, deney ve kontrol gruplarındaki çocukların Montessori Eğitimi Programı uygulama öncesi psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme düzeylerinin benzer olduğunu, iki grup arasında herhangi bir fark olmadığını göstermektedir.

Deney ve kontrol grubundaki çocukların psikososyal gelişim, sosyal problem çözme öntest puanları kovaryete olarak kullanılarak deney ve kontrol grubundaki çocukların psikososyal gelişim, sosyal problem çözme sontest puanlarına, deney grubuna uygulanan “Montessori Eğitim Programının” etkisini belirlemek amacıyla kovaryans analizi (ANCOVA) yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki çocukların Montessori Eğitim Programı uygulandıktan sonraki psikososyal gelişim, sosyal problem çözme sontest puanların, karşılaştırılabilmesi için öncelikle öntest puanlarına göre düzeltilmiş ortalama puanları belirlenmiştir. Bu değerler Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. *Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Psikososyal Gelişim ve Sosyal Problem Çözmeden Aldıkları Sontest Puanlarına İlişkin Ortalama ve Düzeltilmiş Ortalamalar*

Değişken	Gruplar	N	Ortalama	Düzeltilmiş Ortalama
Psikososyal Gelişim	Deney	80	136.5250	136.878
	Kontrol	80	113.1250	112.772
Akranlara Yönelik Sosyal Problem Çözme	Deney	80	6.5250	6.558
	Kontrol	80	5.2625	5.229
Yetişkinlere Yönelik Sosyal Problem Çözme	Deney	80	3.5625	3.585
	Kontrol	80	3.0125	2.990
Toplam Sosyal Problem Çözme	Deney	80	10.0875	10.144
	Kontrol	80	8.2750	8.219

Deney ve kontrol gruplarında yer alan çocukların psikososyal gelişim ölçeğinden aldıkları düzeltilmiş sontest puanlarına ANCOVA yapılmadan önce Levene Testi

ile grupların homojenliği test edilmiş ve grupların homojen olduğu bulunmuştur [F(158)=-1.836, p>.05]. Deney ve kontrol gruplarında yer alan çocukların psikososyal gelişim sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan ANCOVA sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Psikososyal Gelişim Ölçeklerinden Aldıkları Düzeltilmiş Sontest Puanlarına Göre ANCOVA Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	η^2
Psikososyal Gelişim	Öntest	67288.003	1	57288.003	143.882**	.478
	Grup	23237.406	1	23237.406	49.689**	.240
	Hata	73422.697	157	467.660		
	Toplam	2655618.000	160			

**P<.01

Kontrol ve deney gruplarının öntestlere göre düzeltilmiş psikososyal gelişim sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu (F=49.689, p<.01) görülmektedir. Grupların düzeltilmiş sontest puanları arasında yapılan Bonferroni testine göre deney grubundaki çocukların psikososyal gelişim sontest puan ortalamaları (\bar{X} =136.878) ile kontrol grubu çocukların son test puan ortalamaları (\bar{X} =112.772) arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır. Deney ve kontrol grubundaki çocukların psikososyal gelişimlerine ilişkin analizde grup için hesaplanan etakare değeri, etki büyüklüğünün yüksek olduğunu, farklı gruplarda olmanın sontest tutum puanlarındaki değişkenliğin % 24.0’ını açıkladığını göstermektedir.

Deney ve kontrol gruplarında yer alan çocukların sosyal problem çözmenin akranlara yönelik sosyal problem çözme boyutu, yetişkinlere yönelik sosyal problem çözme boyutu ve toplam sosyal problem çözme düzeltilmiş sontest puanlarına ANCOVA yapılmadan önce Levene Testi ile grupların homojenliği test edilmiştir. Levene Testine göre akranlara yönelik sosyal problem çözme [F(158)=2.31, p>.05], yetişkinlere yönelik sosyal problem çözme [F(158)=2.48, p>.05] ve toplam sosyal problem çözme düzeltilmiş sontest puanlarına göre grupların homojen olduğu bulunmuştur.

Deney ve kontrol grubundaki çocukların sosyal problem çözme öntest puanları kovaryete olarak kullanılarak deney ve kontrol grubundaki çocukların sosyal problem çözme sontest puanlarına, deney grubuna uygulanan “Montessori Eğitim Programının” etkisini belirlemek amacıyla, kovaryans analizi (ANCOVA) yapılmıştır. Grupların sosyal problem çözme sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan ANCOVA sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Sosyal Problem Çözme Alt Boyutları ve Toplam Sosyal Problem Çözmeden Aldıkları Düzeltilmiş Sontest Puanlarına Göre ANCOVA Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	η^2
Akranlara	Öntest	322.980	1	322.980	467.539**	.749
Yönelik	Grup	70.634	1	70.634	102.248**	.394
Sosyal	Hata	108.457	157	.691		
Problem	Toplam	6053.000	160			
Çözme						
Yetişkinlere	Öntest	105.101	1	105.101	286.605**	.646
Yönelik	Grup	14.125	1	14.125	38.518**	.197
Sosyal	Hata	57.574	157	.367		
Problem	Toplam	1904.000	160			
Çözme						
Toplam	Öntest	701.855	1	701.855	384.635**	.710
Sosyal	Grup	148.080	1	148.080	81.152**	.341
Problem	Hata	286.483	157	1.825		
Çözme	Toplam	14607.00	160			

**P<.01

Sosyal problem çözenin akranlara yönelik sosyal problem çözme alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarının öntestlere göre düzeltilmiş sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu ($F=102.248$, $p<.01$) görülmektedir. Grupların düzeltilmiş sontest puanları arasında yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre deney grubundaki çocukların çocukların akranlara yönelik sosyal problem çözme alt boyutu sontest puan ortalaması ($\bar{X}=6.558$) ile kontrol grubundaki çocukların akranlara yönelik sosyal problem çözme alt boyutu son test puanları ($\bar{X}=5.229$) arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır. Deney ve kontrol grubundaki çocukların akranlara yönelik sosyal problem çözme alt boyutuna ilişkin analizde grup için hesaplanan etakare değeri, etki büyüklüğünün yüksek olduğunu, farklı gruplarda olmanın sontest tutum puanlarındaki değişkenliğin % 39.4'ünü açıkladığını göstermektedir.

Sosyal problem çözenin yetişkine yönelik sosyal problem çözme alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarının öntestlere göre düzeltilmiş sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu ($F=38.518$, $p<.01$) görülmektedir. Grupların düzeltilmiş sontest puanları arasında yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre deney grubu çocukların yetişkine yönelik sosyal problem çözme sontest puan ortalaması ($\bar{X}=3.585$) ile kontrol grubu çocukların yetişkine yönelik sosyal problem çözme sontest puan ortalaması ($\bar{X}=2.990$) arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır. Deney ve kontrol grubundaki çocukların yetişkine yönelik sosyal problem çözme alt boyutuna ilişkin analizde grup için hesaplanan etakare değeri, etki büyüklüğünün yüksek

olduğunu, farklı gruplarda olmanın sontest tutum puanlarındaki değişkenliğin % 19.4'ini açıkladığını göstermektedir.

Toplam sosyal problem çözmeye ilişkin kontrol ve deney gruplarının öntestlere göre düzeltilmiş sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu ($F=81.152$, $p<.01$) görülmektedir. Grupların düzeltilmiş sontest puanları arasında yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre deney grubu çocukların toplam sosyal problem çözme sontest puan ortalaması ($\bar{X} =10.144$) ile kontrol grubu çocukların toplam sosyal problem çözme son test puan ortalamaları ($\bar{X} =8.219$) arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır. Deney ve kontrol grubundaki çocukların toplam sosyal problem çözme alt boyutuna ilişkin analizde grup için hesaplanan etakare değeri, etki büyüklüğünün yüksek olduğunu, farklı gruplarda olmanın sontest tutum puanlarındaki değişkenliğin % 34.1'ini açıkladığını göstermektedir.

Montessori Eğitimin Programının deney grubunun psikososyal gelişim, sosyal problem çözme puanlarının kalıcılığını test etmek için bağımlı gruplar için t test (Paired Samples t test) uygulanmıştır. Deney grubunun psikoosyal gelişim, sosyal problem çözme sontest ortalama puanları ile kalıcılık ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan bağımlı gruplar için t testi sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Deney Yer Alan Çocukların Psikososyal Gelişim, Sosyal Problem Çözme Alt Boyutları ve Toplam Sosyal Problem Çözmeden Aldıkları Sontest ve Kalıcılık Testi Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar için t testi Sonuçları

Değişken	Test	N	\bar{X}	SS	sd	t
Psikososyal Gelişim	Sontest	80	136.5250	18.34823	79	.665
	Kalıcılık	80	134.8375	14.26551		
Akranlara Yönelik Sosyal Problem Çözme	Sontest	80	6.5250	1.676	79	
	Kalıcılık	80	6.4625	1.598		1.520
Yetişkinlere Yönelik Sosyal Problem Çözme	Sontest	80	3.5625	.99166	79	
	Kalıcılık	80	3.4750	.95434		1.718
Toplam Sosyal Problem Çözme	Sontest	80	10.0875	2.32947	79	2.230
	Kalıcılık	80	9.9375	2.51171		

Tablo 6'daki, deney grubunda yer alan çocukların psikososyal gelişim ve sosyal problem çözmeden aldıkları sontest puanları ile kalıcılık testi puanları arasında yapılan bağımlı gruplar için t-testi sonuçları incelendiğinde deney grubunun sontest ile kalıcılık testi arasında psikososyal gelişim [$t(79)=.665$, $p>.05$], akranlara yönelik sosyal problem çözme [$t(79)=1.520$, $p>.05$], yetişkinlere yönelik sosyal problem çözme [$t(79)=1.718$, $p>.05$], toplam sosyal problem çözme [$t(79)=2.230$, $p>.05$] yönünden istatistiksel olarak anlamlı bir fark

görülmemektedir. Bu bulgu, deney gruplarındaki çocukların Montessori Eğitimi uygulaması sonrasında kazandıkları psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme becerilerini üç hafta sonrada devam ettiklerini göstermektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın bulgularına göre deney ve kontrol gruplarındaki çocukların psikososyal gelişimlerine ilişkin öntest puanları arasında anlamlı farklılık olmadığını görülmüştür. Deney ve kontrol grubundaki çocukların psikososyal gelişim öntest puanları kovaryete olarak kullanılarak deney ve kontrol grubundaki çocukların psikososyal gelişim sontest puanlarına, deney grubuna uygulanan “Montessori Eğitim Programının” etkisini belirlemek amacıyla, kovaryans analizi (ANCOVA) yapılmıştır. Analiz sonucunda deney grubunda yer alan çocukların psikososyal gelişim sontest puanları ile kontrol grubundaki çocukların psikososyal gelişim sontest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca Montessori Eğitim Programının uygulama bitiminden üç hafta sonra yapılan kalıcılık ölçümleri eğitim programının çocukların psikososyal gelişimlerine olan olumlu etkisinin devam ettiğini göstermektedir. Araştırmanın bu sonucu Montessori eğitim programının eğitim felsefesiyle örtüşmektedir. Montessori eğitim programı çocuğa oto-eğitim yapma fırsatı, bireysel çalışma özgürlüğü, zihinsel gelişim ihtiyaçlarını karşılama, sosyal çevreye uyum ihtiyacını karşılama ve kendi kendine yetebilme becerileri kazandırılmasına imkan sağlamaktadır (Daoust, 2004; Temel, 1996; Williams, 1996; Toran, 2011). Montessori eğitim programında çocuklara seçim yapma fırsatının verilmesi, karma yaş uygulaması, özgürlük anlayışı, sınıftaki materyallerin tek olması çocukların psikososyal gelişimlerine katkı sağlayabilir Montessori eğitim programlarında karma yaş uygulaması ile çocuklar toplum içinde insanların farklı yaşlarda, farklı fiziksel özelliklere ve farklı rollere sahip olduklarını anlamaları ve sosyal davranışları kendi toplulukları içinde öğrenmeleri desteklenebilir (Diamond ve Lee, 2011). Ayrıca bu eğitim yöntemi büyük yaş çocukların ve akranlarının deneyimlerini ve psikososyal davranışlarını diğer çocuklarla paylaşmalarına ve model olmalarına imkân vermesi, çocukların sorumluluk almalarına ve sosyalleşmelerine katkı sağlayabilir. Montessori eğitim programlarında çocukların öğretmen müdahalesi olmaksızın istedikleri materyallerle, kendi oluşturdukları küçük grupla bir arada çalışmalarını çocukların sosyal ilişkileri başlatma ve sürdürmesi için gerekli olan davranışları sergilemelerine olanak verebilir. Montessori eğitim programında çocuklara verilen özgürlük, çocukların kendilerine, topluma ve doğaya karşı aldıkları sorumluluklardır (Dresser, 2000). Bu eğitim programındaki hareket etme özgürlüğü, çocukların kendisine ve çevresine zarar vermeme özgürlüğüdür. Çocukların konuşma özgürlüğü bulunmaktadır, ancak bu özgürlükle gelen sorumluluk dinlemek ve anlamaktır (Temel, 2015; Toran, 2011; Toran ve Temel, 2012). Montessori eğitim programında çocuklara verilen özgürlüklerin getirdiği sorumluklar; insanlar arasında saygı, sevgi, barış, tahammül etme ve farklılıkları kabul etme bilincinin gelişmesine katkı sağlayabilmektedir (Williams ve Keith, 2000; Hedeon, 2005). Montessori eğitim programında her

materyalden bir tane bulunması, çocukların sırasını bekleme, arkadaşını izleme, arkadaşlarıyla birlikte çalışma alışkanlığını geliştirmesine yardımcı olabilecektir (Aral vd., 2015). Montessori eğitim programının bu özel uygulamaları Montessori Eğitim Programına katılan çocukların psikososyal gelişimlerini artırmış olabilir. Araştırmanın sonuçları ilgili literatürlerle örtüşmektedir. Aral, Yıldız- Bıçakçı, Yurteri-Tiryaki, Çetin-Sultanoğlu ve Şahin (2015) Montessori eğitiminin 36-72 aylık çocukların gelişimine etkisini incelediği araştırmalarında, Montessori Eğitim alan çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinin Montessori eğitimi almayan çocuklardan daha iyi olduğunu sonucuna ulaşmışlardır. Bunun yanında Toran (2011) Montessori eğitimi alan 3-6 yaş grubu çocukların çocukların sosyal uyumlarının, Montessori eğitimi almayan gruptan daha iyi olduğunu belirlemiştir. Hobbs (2008) 3-6 yaş grubu çocukların sosyal becerileri ve davranışlarında Montessori eğitiminin oldukça etkili olduğunu ve çocukların adil, eşit olma davranışlarını daha fazla gösterdiklerini bulmuştur. Glenn (2003) Montessori eğitiminin etkililiğini ortaya koymak için yaptığı 18 yıllık yaptığı boylamsal araştırmada 3 yaşından 18 yaşına kadar Montessori okuluna devam eden 3 yaşında 145 çocukla başlayan ve 18 yaşından sonra kalan 44 çocuk ile sürdürdükleri araştırmada her 6 yılda bir değerlendirme çalışması ve bir izleme değerlendirmesi yapmıştır. Araştırmada Montessori eğitimi alan bireylerin yıllara göre tüm gelişimsel alanlarda ilerlemelerin olduğu ve izleme çalışması sonucunda da aynı bireylerin çalışma hayatlarında başarılı oldukları, sosyal ve kişilik gelişimlerinin yaşlarına oranla ileride olduğu, bağımsızlık, işbirliği, yaşam boyu öğrenme becerilerinin ve akademik başarılarının da yüksek olduğunu tespit etmiştir. Lilliard ve Else-Quest (2006)' Montessori eğitiminin orta sınıf ailelerin yaşadığı bölgelerde 3-6 ve 6-12 yaş gruplarındaki çocukların akademik, bilişsel, sosyal ve davranış becerilerinde olumlu etkisinin olduğunu saptamışlardır. Flynn (1991) Montessori eğitimi alan çocukların kişisel beceriler, akran ilişkileri, kişisel davranışlar ve bilişsel becerilerde geleneksel yaklaşıma dayalı eğitim alan çocuklardan daha yüksek puan aldıklarını belirlemiştir. Lillard (2008) Montessori eğitimi alan çocukların geleneksel eğitim alan çocuklara göre daha iyi sosyal beceriler sergilediklerini ortaya koymuştur.

Ayrıca Montessori Eğitim Programının uygulama bitiminden üç hafta sonra yapılan kalıcılık ölçümleri eğitim programının çocukların psikososyal gelişimlerine olan olumlu etkisinin devam ettiğini göstermektedir. Montessori eğitimi programı çocukların psikososyal davranış bilgilerini arttırmış ve olumlu psikososyal davranışları sergilemeleri için deneyim kazanmalarında etkili olmuş olabilir.

Araştırmada Montessori Eğitim Programının okul öncesi dönem çocukların sosyal problem çözme becerileri alt boyutlarını ve toplam sosyal problem çözme becerilerini önemli düzeyde etkilediği bulunmuştur. Montessori Eğitim Programı çocuklara uygun sosyal problem çözme stratejilerini kullanma, özellikle diğer bireylerin yargılarını anlama ve başkalarının hedeflerini dikkate alma fırsatları vermektedir (Lillard, 2012). Montessori sınıflarında bir materyalden bir tane olması, çocuğun ihtiyaç duyduğu sınırlı kaynaklara ulaşmak için çatışmaları nasıl çözeceğini düşünmesini sağlayabilir. Montessori eğitiminin

bu özelliği çocukların istediği nesneyi alabilmesi ve gruba dahil olması için uygun sosyal problem çözme stratejilerini kullanmalarını gerektirebilir. Bu nedenle Montessori Eğitimi alan çocukların sen başka bir kitaba bakarken, ben de bu kitaba bakabilir miyim? Kitaplara her on dakikada dönüşümlü olarak bakabilir miyiz? Oyunun bittikten sonra oyuncakları bana verir misin? gibi prososyal çözümleri kullanmaları daha olasıdır (Lillard, 2012). Ayrıca Montessori Eğitim Programı çocukların materyallerle çalışırken kendi inisiyatifleri doğrultusunda küçük gruplar kurmaları ve bir arada çalışmalarını desteklemektedir (Korkmaz, 2006). Bu eğitim programında çocukların grup etkinlikleri ve grup oluşturma özgürlükleri bulunmakla birlikte çocuklar bir gruba girmeye zorlanmamakta, bir gruba zorla dâhil edilmemektedirler. Grubun oluşturulması için, grup üyelerinin istekli olması ve bir gruba dâhil olmak için ise grup üyelerinin kararlarına saygı göstermek gerekmektedir. Montessori eğitim programı çocukların bir gruba dâhil olmaları ve grupla ilişkilerini sürdürebilmeleri için uygun sosyal problem çözme stratejilerini deneyimleme ve gözlemlenme fırsatı sunabilmektedir. Bu nedenle Montessori eğitim programına katılan çocukların sosyal problem çözme becerileri geleneksel eğitime devam eden çocuklardan yüksek olmuş olabilir. Araştırmanın sonuçları ilgili literatürlerle örtüşmektedir. Lillard (2012) Montessori eğitim programı ile geleneksel eğitim programının sonuçlarını karşılaştırdığı araştırmasında, Montessori eğitim programına katılan çocukların sosyal problemleri çözmede daha çok prososyal stratejileri kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Castellanos (2002) benlik saygısı, öz yeterlilik ve prososyal davranışları geleneksel eğitim ile Montessori eğitimini karşılaştırarak incelediği araştırmasında, Montessori eğitiminin çocukların benlik saygısı, öz yeterlilik ve prososyal davranışlarını desteklemede geleneksel eğitime göre daha iyi olduğunu belirlemiştir. Bununla birlikte Montessori eğitimi alan çocukların fiziksel ve sözel saldırganlık düzeylerinin geleneksel eğitime devam eden çocuklardan daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ayrıca Montessori Eğitim Programının uygulama bitiminden üç hafta sonra yapılan kalıcılık ölçümleri eğitim programının çocukların sosyal problem çözme becerilerine olan olumlu etkisinin devam ettiğini göstermektedir. Montessori eğitimi programı çocukların prososyal sosyal problem çözme becerilerini arttırmış ve prososyal davranışları sergilemelerine fırsat vererek deneyim kazanmalarında etkili olmuş olabilir.

Okul öncesi dönem çocukların psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme becerilerinin kazanılmasında oldukça önemli bir dönemdir. Bu çalışmada Montessori eğitim programının eğitim felsefesinin çocukların psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme becerilerinin kazanılmasında etkili olduğu ortaya koyulmuştur. Ebeveynler ve öğretmenler Montessori eğitim programının eğitim felsefesini sınıflarında uygulayarak çocukların psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme becerilerini artırabilirler.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın sonuçları, Montessori Eğitim Programının uygulandığı iki farklı okula devam eden çocukların sonuçları ile sınırlıdır. Montessori eğitim

uygulamalarına yönelik farklı gruplar ile çalışmalar atırılarak, daha büyük öreneklem gruplarından elde edilen sonuçlar değerlendirilebilir. Bu araştırmada Montessori Eğitim Programının çocukların psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme becerilerine etksi incelenmiştir. Montessori Eğitim Programının çocukların diğer gelişim alanlarına olan etkileri incelenebilir. Araştırmada Montessori Eğitim Programının kısa süreli kalıcılığı incelenmiştir. Montessori Eğitim Programının uzun süreli kalıcılığı incelenerek bireye olan katkıları ortaya koyulabilir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, A.B. ve Dere-Çiftçi, H.(2014). *Erken Çocukluk Döneminde Oyun. Duyu-Motor Oyundan Kurallı Oyuna*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aral, N., Yıldız-Bıçakçı, M., Yurteri-Tiryaki, A.,Çetin-Sultanoğlu,S. ve Şahin, S. (2015). Montessori Eğitiminin çocukların gelişimine etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 32-52.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Castellanos, A. G. (2002). *A comparison of traditional vs montessori education in relation to children's self-esteem, self-efficacy, and prosocial behavior*. Unpublished Doctoral Dissertation, Carlos Albizu University, Florida.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni* (Çev. S. B. Demir).Ankara: Eğiten Kitap.
- Daoust, C. J. (2004). *An examination of implementation practices in montessori early childhood education*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of California, Berkeley.
- Çakıroğlu- Wilbrandt, E. (2008). *Maria Montessori yöntemiyle çocuk eğitimi sanatı*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Diamond, A., & Lee, K. (2011). Interventions shown to aid executive function development in children 4–12 years old. *Science*, 333 (6045), 959-964.
- Dere, H. ve Temel, F. (1999). *Okul öncesi eğitimde yaklaşımlar. Gazi Üniversitesi ananokulu / anasınıfı öğretmeni el kitabı*. İstanbul. Ya-Pa Yayınları.
- Dresser, R. V. (2000). *An investigationin to the theoretical concepts of montessori to create an authentic framework for evaluating classroom materials*. Unpublished Doctoral Dissertation, Valden University, Minnesota.
- Flynn, T. M. (1991). Development of social, personal and cognitive skills of preschool children in montessori and traditional preschool programs. *Early Child Development and Care*, 72(1), 117-124.
- Frankel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Glenn, C. M. (2003). *The longitudinal assessment study (las): eighteen year follow-up, final report*, ED478792.
- Gürsoy, F. ve Yıldız- Bıçakçı, M.(2011). *Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi*. (Y. Fazlıoğlu Ed.).*Okul Öncesi Eğitimde Farklı Yaklaşımlar*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Hedeen, T. (2005). Dialogue and democracy, community and capacity: lessons for conflict resolution education from montessori, dewey, and freire. *Conflict Resolution Quarterly*, 23,(2),185-202.
- Hobbs, A. (2008). *Academic achievement: montessori and non-montessori private school settings*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Houston, Houston.
- Hojnoski, R. L., Margulies, A. S., Barry, A., Bose-Deakins, J., Sumara, K. M., & Harman, J. L. (2008). Analysis of two early childhood education settings: Classroom

- variables and peer verbal interaction. *Journal of Research in Childhood Education*, 23, 193–209.
- Hunt, J.M., & Valsiner, J.(2013). *The Montessori method.: Maria Montessori*. USA and U.K.: Transaction Publishers
- Isaacs, B.(2015). *Bringing the Montessori Approach to Your Early Years Practise*. New York. Routledge.
- Lillard, A.S.(2012). Preschool children's development in classic Montessori, supplemented Montessori, and conventional programs. *Journal of School Psychology*, 50, 379–401
- Lillard, A.S. (2011a). Materials: What belongs in a Montessori primary classroom? Results from a survey of AMI and AMS teacher trainers. *Montessori Life*, 22, 18–32.
- Lilliard, A.S., & Else-Quest N. (2006). Evaluating Montessori Education. *Journal of Science*, 313, 1893-1894.
- Lillard, A. (2008). Montessori life. *A Publication of the American Montessori Society*, 20 (4), 20–25.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Korkmaz, E. (2006). *Montessori metodu: Eğitimde bir alternatif*. Ankara: Alçı Yayıncılık
- Kuru-Turaşlı, N.(2015). Okul Öncesi Eğitimin Tanımı, Kapması ve Önemi. (Ed: G. Haktanır). Okul Öncesi Eğitime Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuz, V. ve Köksal-Akyol, A.(2006). Çocuk eğitiminde Montessori yaklaşımı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1),243-256 243
- Ömeroğlu, E.(2016). *Okul Öncesi Eğitimde Dramatik Etkinliklerden Dranaya Teoriden Uygulamaya*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Montessori, M.(1995). *Çocuk Eğitimi: Montessori Metodu*. (G.Yücel, Çev.). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Temel, Z.F. (1996). Okulöncesi eğitimde çocuk merkezli programlar. *Milli Eğitim Dergisi*, 132.
- Temel, Z.F.(2015). Okul öncesi eğitimde alternatif yaklaşımlar. *Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 7*. (Ed: A. Köksal Akyol, P. Bayhan, Z. F. Temel). Ankara: Hedef CS Yayıncılık.
- Temel, F. ve Toran, M. (2012). Montessori eğitim yöntemi. *Erken Çocukluk Eğitiminde Yaklaşımlar ve Programlar* (Ed: F.Temel). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Toran, M. (2011). *Montessori yönteminin çocukların kavram edinimi, sosyal uyumları ve küçük kas motor becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ulutaş, İ. ve Tutkun, C. (2015). Okul Öncesi Eğitimde Farklı Yaklaşımlar. Montessori Eğitim Yöntemi ve Uygulama Örnekleri (Z.F. Temel, Ed.). Ankara: Hedef CS Yayınları.
- Türk Psikologlar Derneği Okul Öncesi Komisyonu. (1998). *Okul öncesi çocuklar için psikolojik gözlem el kitabı*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Webster-Stratton, C. (1999). *How to promote children's social and emotional competence*. London: Paul Chapman
- Webster-Stratton, C., & Lindsay, D. W. (1999). Social competence and early-onset conduct problems: Issues in assessment. *Journal of Child Clinical Psychology*, 28, 25–93.
- Williams, M. (1996). *Plato, Piaget, and Montessori: A study of development theories*. Unpublished Dissertation Thesis, Baylor University, Texas.
- Williams, N., & Keith R. (2000). Democracy and Montessori Education. *Journal of Peace Review*, 12(2), 217–222.
- Whitebread, D., & Coltman, P. (2014). *Teaching and Learning in the Early Years*. New York. Routledge

SUMMARY

Introduction

Early childhood that covers the pre-school age and includes all experiences from childbirth to primary school is a period where development is at its highest and most significant in human life (Kuru-Turaşlı, 2015). Montessori education is dozens of specific materials and activities that confer learning through action. Montessori Education programme that also involves placing children in 3-year groupings, lessons that are almost exclusively in small groups or one-on-one a highly organized physical space, and free choice among constructive learning activities. The materials used in these activities provide corrective feedback, and are grouped into curricular areas of Sensorial, Language, Mathematics and Geometry, Geography, Culture, Music, and Art, as well as Practical Life (Lillard, 2011; Lillard, 2012). Montessori Education Programme is an educational approach that provides auto-education opportunities, freedom of studying individually, meets cognitive development and adaptability to social environment needs of the children using educational materials, developing their self-sufficiency skills (Hojnoski vd., 2008). The philosophy behind the Montessori education aims to provide the most suitable environment to support independence and the development of the child, while promoting social and affective development of children to assist the children to become responsible individuals that respect themselves, the environment and others, and live in harmony with the society in the future (Isaacs, 2015).

Method

The aim of this study was to examine the effect of the Montessori Education Programme on the children's psycho-social development, and social problem solving skills. The sample group consisted of 160 children (80 experimental group, 80 control group) who were taking preschool education during the education year of 2014-2015. The Montessori Education Programme was applied in the experimental group of 80 students during the one academic year. In this research, "pretest-posttest control group quasi-experimental design" is used to determine Montessori Education Program effect. The data of the research was obtained by using the scale of "Pre-school Psychological Observation Forms for Children" and Wally Child Social Problem-Solving Detective Game Test. The Psychological Observation Form for Pre-school Children was developed by the Turkish Psychology Association Committee with pre-school children. This scale was filled out for pre-school children by their teachers. Wally Child Social Problem-Solving Detective Game Test developed Webster-Stratton (1990) and adopted Dereli-İman (2013). This test was applied to children individually by the author. The tests were administered to children before and after experimentation, and it was applied to experimental group again three weeks later. Montessori education programme was implemented by teachers that were American Montessori Institute (AMI) Montessori Instructor Training certificate. Before applying the program, parents were well-informed about the process in a

meeting organization. The program is sent to the parents as weekly activity booklets and the applications of parents are checked by weekly evaluation forms. SPSS 21.0 was used in order to evaluate the data which was collected by the scales employed in the research. The data regarding psycho-social development, and social problem solving skills levels was analyzed through descriptive statistics, t-test for independent groups, paired-samples t-test and covariance (ANCOVA). Significance levels of .01 and .05 were predicated in these analyses.

Findings (Results)

As a result of independent group's t-test, no significant difference is found out between the psychosocial development and social problem solving pretest scores of the experiment group and the control group. This result indicates that the psychosocial development and social problem solving of experiment group and the control group are equal. At the end of the Montessori education programme, it was seen that the experimental group's psycho-social development, and social problem solving skills points rose from the pre-test towards the post-test and, that it increased at a significant pace compared to the control group's psychosocial development and social problem solving skills points. Also, after completing the three week training programme, it was found that there were no significant differences between the points of the experimental group's and control group's pre-test retention test. These findings show that Montessori Education Program support the children's psychosocial development and social problem solving skills. Moreover, this positive effect was found to remain/exist after 3 months.

Conclusion and Discussion

The Montessori education programme was found to be effective in improving the 3-5 age group children's psychosocial development, and social problem solving skills. Moreover, this positive effect was found to remain/exist after 3 months. The cause of Montessori Education Programme being effective in children's psycho-social development, and social problem solving skills may be due to the programme's ability to teach children positive social behaviours and to find opportunities to apply the behaviours they had learned. Since the teaching environment and educational philosophy of the Montessori method allow children to take responsibility for their own educational process, to choose, to respect other individuals' choices, to protect their own rights and the rights of their peers, to interact with each other and adults, to experience and explore social roles and skills, and to negotiate a social solution via free sharing and waiting for her or his turn in problem solving, it supports children's psychosocial development, and social problem solving skills. The research findings are compatible with Aral, Yıldız-Bıçakçı, Yurteri-Tiryaki, Çetin-Sultanoğlu and Şahin (2015); Toran (2011); Hobbs (2008); Glenn (2003); Lilliard and Else-Quest(2006); Flynn (1991); Lilliard (2008); Lilliard (2012); Castellanos (2002) findings.